

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Кафедра цивільного процесу

С И Л А Б У С

навчальної дисципліни

«МІЖНАРОДНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ АРБІТРАЖ ТА МЕДІАЦІЯ»

(за вибором студента)

Рівень вищої освіти – другий (магістерський) рівень

Ступінь вищої освіти – магістр

Галузь знань – 05 «Соціальні та поведінкові науки»

Спеціальність – 051 «Економіка»

Спеціалізація – «Бізнес-консалтинг»

Харків – 2019

Силабус навчальної дисципліни «Міжнародний комерційний арбітраж та медіація» для студентів другого (магістерського) освітньо-кваліфікаційного рівня галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка», спеціалізація «Бізнес-консалтинг» фінансово-правового факультету. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2019. 16 с.

Розробники:

Комаров Вячеслав Васильович – проректор з навчально-методичної роботи,
кандидат юридичних наук, професор

Кравцов Сергій Олександрович – доцент кафедри цивільного процесу,
кандидат юридичних наук, доцент

Цувіна Тетяна Андріївна – доцент кафедри цивільного процесу, кандидат
юридичних наук, доцент

Затверджено на засіданні кафедри цивільного процесу
протокол № 1 від 12 вересня 2019 р.

Завідувач кафедри К. В. Гусаров

Гарант освітньої програми О. С. Марченко

Зміст

1. Вступ.....	4
2. Анотація програми та основні модулі навчальної дисципліни.....	9
3. Вимоги викладача.....	10
4. Контрольні заходи результатів навчання.....	11
5. Самостійна робота, показники академічної активності та додаткових освітніх досягнень студентів.....	13
6. Інформаційне забезпечення самостійної роботи студентів.....	14

1. Вступ

1.1. Дані про викладачів, які викладають навчальну дисципліну:

Комаров Вячеслав Васильович – проректор з навчально-методичної роботи, к.ю.н., професор кафедри цивільного процесу, роб.тел. 057 7041155; e-mail: vice-rector@ukr.net

Кравцов Сергій Олександрович – доцент кафедри цивільного процесу, к.ю.н.; моб. Тел. 067 8633009; e-mail: kravtsov_serg@ukr.net

Цувіна Тетяна Андріївна – доцент кафедри цивільного процесу, к.ю.н.; тел. +380503023751; tsuvinat@gmail.com

1.2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Міжнародний комерційний арбітраж та медіація» є формування системи наукових поглядів на розгляд зовнішньоекономічних спорів в міжнародному комерційному арбітражі та застосування до вказаних спорів процедури медіації; вивчення міжнародних актів і українського національного законодавства, що регулює розгляд і вирішення комерційних спорів, які виникають в процесі зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарської діяльності та ін.

Основні завдання:

- формування у студентів цілісного уявлення про механізм розгляду і вирішення справ у міжнародному комерційному арбітражі, а також про його окремих елементів – прийняття позову до провадження;
- визначення компетенції третейського суду, вирішення справ по суті, визнання та виконання іноземних арбітражних рішень;
- встановлення алгоритму провадження процедури медіації, а також визначення основних форм її проведення;
- формування теоретичних, методичних і практичних знань із розгляду зовнішньоекономічних спорів міжнародним комерційним арбітражем;
- оволодіння науковими підходами, практичними методами та

прийомами консультування із проведенням медіаційної процедури;

– поглиблення теоретичних знань та формування практичних навичок із функціональної діагностики розгляду зовнішньоекономічних спорів міжнародним комерційним арбітражем;

– оволодіння практичними методами ефективного співробітництва із судовими та іншими компетентними органами іноземних держав.

1.3. Місце навчальної дисципліни у структурі освітньо-професійної програми

Навчальна дисципліна належить до циклу навчальних дисциплін за вибором студента.

Пререквізити: Для вивчення курсу студент повинен мати знання з таких навчальних дисциплін: «Міжнародна економіка», «Міжнародний бізнес» (вивчаються у бакалавраті), «Сучасні економічні теорії», «Економічна теорія сфери послуг», «Економіка та організація консалтингової діяльності», «Інвестиційно-інноваційний бізнес-консалтинг», «Економічна діагностика та аналітика у бізнес-консультуванні», «Міжнародне економічне право».

Постреквізити: Основні положення навчальної дисципліни можуть застосовуватися при вивченні «Фінансового бізнес-консалтингу», «Маркетингового бізнес-консалтингу», «Консалтингу корпоративних бізнес-організацій», «Консалтингу бізнес-проектів» та інших навчальних дисциплін за вибором студента.

1.4. Опис навчальної дисципліни:

- кількість кредитів ЕКТС – 5,0;
- загальна кількість годин – 150;
- термін викладання – 1 семестр.

1.5. Перелік предметних компетентностей здобувача вищої освіти

Предметні компетентності здобувача вищої освіти, сформовані в

результаті освоєння навчальної дисципліни:

ПК-1.	Знання понять, значення, напрямів розвитку та основних інститутів арбітражної форми захисту прав і охоронюваних законом інтересів.
ПК-2.	Знання основних міжнародних та національних джерел регулювання міжнародного комерційного арбітражу, прийомів і способів їх тлумачення.
ПК-3.	Знання видів міжнародних арбітражних судів, їх компетенції та принципів діяльності.
ПК-4.	Знання інноваційних парадигм міжнародного комерційного арбітражу.
ПК-5.	Знання порядку формування складу арбітрів і правового становища учасників арбітражного розгляду.
ПК-6.	Знання порядку ухвалення, виправлення, оскарження та виконання арбітражних рішень.
ПК-7.	Знання основ наукового аналізу проблем міжнародного комерційного арбітражу.
ПК-8.	Знання порядку, форми та умов визнання недійсною арбітражної угоди.
ПК-9.	Знання прав і обов'язків учасників спору, що підлягає розгляду міжнародним комерційним арбітражем.
ПК-10.	Знання моделі правового регулювання відносин за участю іноземного елемента в процесі виконання зовнішньоекономічного договору.
ПК-11.	Знання сутності понять та інститутів арбітражної форми захисту прав і охоронюваних законом інтересів.
ПК-12.	Знання сутності автономності арбітражної угоди від зовнішньоекономічного договору, до якого вона належить.
ПК-13.	Знання загальних правил провадження у справі в міжнародному комерційному арбітражі.
ПК-14.	Знання доказування і доказів в міжнародному комерційному арбітражі, їх належності і допустимості.
ПК-15.	Знання законодавчого регулювання щодо сприяння державних судів міжнародному комерційному арбітражу в отриманні доказів.
ПК-16.	Уміння застосування порядок доарбітражного порядку врегулювання спору, їх форми та наслідки недотримання.
ПК-17.	Знання компетенції міжнародного комерційного арбітражу і національних судів при застосуванні заходів забезпечення позову, пред'явленого до міжнародного комерційного арбітражу.
ПК-18.	Знання підстав та порядку скасування (відмови у визнанні та виконанні) державним судом рішення міжнародного комерційного арбітражу.
ПК-19.	Уміння визначати медіабельність справи та прогнозувати

	наслідки застосування процедури медіації до конкретного спору.
ПК-20.	Знання принципів медіації, основних її етапів, компетентностей та етичних засад діяльності медіатора.
ПК-21.	Уміння складати медіаційні застереження, договори про проведення процедури медіації та медіаційні угоди.

1.6. Перелік результатів навчання здобувача вищої освіти

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати такі результати навчання:

РНС НД – 1.1.	Здійснювати професійну діяльність на основі розвиненої правосвідомості, правового мислення і правової культури.
РНС НД – 1.2.	Забезпечувати дотримання суб'єктами права законодавства в галузі міжнародного комерційного арбітражу.
РНС НД – 1.3.	Володіти здатністю приймати рішення і здійснювати юридичні дії в сфері міжнародного комерційного арбітражу в точній відповідності з законодавством.
РНС НД – 1.4.	Володіти здатністю застосовувати нормативно-правові акти, реалізовувати норми, які регулюють діяльність міжнародного комерційного арбітражу в професійній діяльності.
РНС НД – 1.5.	Володіти здатністю юридично правильно кваліфікувати факти й обставини в галузі міжнародного комерційного арбітражу.
РНС НД – 1.6.	Володіти навичками підготовки юридичних документів.
РНС НД – 1.7.	Систематизувати методи експертного, проектного, процесного, навчального та комбінованого консультування.
РНС НД – 1.8.	Володіти здатністю поважати честь і гідність особи, дотримуватися і захищати права і свободи людини і громадянина.
РНС НД – 1.9.	Володіти здатністю здійснювати попередження порушення законодавства в сфері міжнародного комерційного арбітражу, виявляти та усувати причини та умови, що сприяють їх вчиненню.
РНС НД – 1.10.	Володіти здатністю правильно і повно відображати результати професійної діяльності в юридичній та іншій документації.
РНС НД – 1.11.	Володіти готовністю брати участь у проведенні юридичної експертизи проектів нормативно-правових

	актів, у тому числі з метою виявлення в них положень, що сприяють створенню умов для прояву корупції в сфері міжнародно-економічних правовідносин.
PHC HD – 2.1.	Володіти здатністю тлумачити різні правові акти в сфері регулювання різних інститутів міжнародного комерційного арбітражу.
PHC HD – 2.2.	Демонструвати здатність давати кваліфіковані юридичні висновки і консультації в конкретних видах юридичної діяльності, пов'язаної із діяльністю міжнародного комерційного арбітражу.
PHC HD – 2.3.	Володіти здатністю брати участь у процедурі медіації як представника сторони.
PHC HD – 2.4.	Володіти здатністю складати медіаційні застереження, договори про проведення медіації та медіаційні угоди

2. Анотація програми та основні модулі навчальної дисципліни

2.1. Анотація програми навчальної дисципліни

Модуль 1. Загальні засади міжнародного комерційного арбітражу

Аналізується роль міжнародного комерційного арбітражу у вирішенні спорів, що виникають у сфері зовнішньоекономічних відносин. Розкривається загальна характеристика міжнародного комерційного арбітражу, теорій делокалізації арбітражу та її значення. Характеризуються види міжнародних арбітражних судів: постійно діючі (інституційні) і ad-hoc арбітражні суди. Досліджується міжнародно-правове регулювання діяльності міжнародних арбітражних судів. Особлива увага приділяється правовому регулюванню міжнародного арбітражного розгляду спорів та діяльності арбітражних судів в національному законодавстві різних держав. Характеризується арбітражна угода як різновид третейського договору (угоди). Розкривається питання щодо автономності арбітражної угоди. Аналізується теорія «компетенції компетенції» міжнародного комерційного арбітражу та її втілення в міжнародних договорах і законодавстві різних держав.

Модуль 2. Процедурні питання розгляду зовнішньоекономічних спорів міжнародним комерційним арбітражем

Розкриваються загальні правила провадження у справі в міжнародному комерційному арбітражі. Досліджується порядок формування складу міжнародного комерційного арбітражу. Характеризуються правила збирання, подання, дослідження та оцінки доказів. Особлива увага приділяється сприянню державних судів міжнародному комерційному арбітражу в отриманні доказів. Аналізується доарбітражний порядок врегулювання спору: поняття, форми, наслідки недотримання. Характеризуються заходи забезпечення позову, пред'явленого до арбітражного суду. Встановлюються особливості щодо компетенції міжнародного комерційного арбітражу і національних судів при застосуванні заходів забезпечення позову. Характеризується рішення міжнародного комерційного арбітражу (award), його значення. Розкривається порядок скасування рішення міжнародного комерційного арбітражу до державного суду. Аналізуються підстави для відмови у визнанні та виконанні рішення міжнародного комерційного арбітражу. Встановлюється порядок отримання виконавчого документа, виданого на підставі рішення міжнародного комерційного арбітражу.

Модуль 3. Медіація у зовнішньоекономічних спорах

Розкривається договір про проведення медіаційної процедури. Характеризується досудова та присудова медіація. Аналізується фасилітативна, оціночна та трансформативна медіація. Встановлюються особливості безоплатної та комерційної медіації. Особлива увага приділяється способам правової регламентації медіаційних процедур. Аналізується Європейський кодекс поведінки медіатора. Характеризуються принципи медіації, її учасники – медіатор, сторони, представники сторін. Вивчаються основні методики та етапи медіаційної процедури (вступ та розвідка; вивчення ситуації; пошук варіантів рішення; завершення та підготовка медіаційної угоди). Аналізуються процедури Мед-арб та арб-мед як комбіновані форми альтернативного розгляду цивільних справ.

2.2. Основні модулі навчальної дисципліни

№	Модуль/назва	Кількість кредитів в ЄКТС	Усього годин	Аудиторні заняття (контактні)				Самостійна робота студентів
				Лекції	Практичні заняття	Семинарські заняття	Інші види занять**	
1	Модуль 1. Загальні засади міжнародного комерційного арбітражу	2,0	60	6	12	-	Колоквіум (на ПЗ)	42
2	Модуль 2. Процедурні питання розгляду зовнішньоекономічних спорів міжнародним комерційним арбітражем	2,0	60	6	12	-	Колоквіум (на ПЗ)	42
3	Модуль 3. Медіація у зовнішньоекономічних спорах	1,0	30	4	6	-	Колоквіум (на ПЗ)	20
Разом:		5,0	150	16	30	-	0	104

3. Вимоги викладача

При вивченні «Транскордонного банкрутства» необхідно спиратися на конспект лекцій та рекомендовану літературу. Водночас вітається використання інших джерел з альтернативними поглядами на ті чи інші питання задля формування продуктивної дискусії та різнобічного вивчення бізнес-процесів та управлінських явищ.

Студенти повинні: регулярно відвідувати заняття; планомірно та систематично засвоювати навчальний матеріал; активно працювати на практичних заняттях: брати участь в обговоренні дискусійних питань та кейсів; повною мірою долучатися до активних форм навчання;

* вказуються інші види аудиторних занять здобувача вищої освіти, якщо вони використовуються при вивченні навчальної дисципліни – кейс – стадії, групові проекти, колоквіум та ін.

відпрацьовувати пропущені практичні заняття. Заохочується участь у роботі наукового гуртка, підготовка тез доповідей та участь у конференціях, підготовка та публікація наукових статей, участь у конкурсах наукових праць та ін.

Обов'язковою вимогою є дотримання норм «Кодексу академічної етики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого».

4. Контрольні заходи результатів навчання

Контроль знань у рамках навчальної дисципліни «Міжнародний комерційний арбітраж та медіація» здійснюється з урахуванням бально-рейтингової системи.

4.1. Розподіл балів між формами організації навчального процесу і видами контрольних заходів:

Лекції – 0 балів.

Практичні заняття – 50 балів.

Колоквіуми – 40 балів.

Самостійна робота студентів – 10 балів.

Підсумкова оцінка знань: 100 балів.

Поточний контроль						Самостійна робота студентів	Підсумкова оцінка знань
Практичні заняття			Колоквіуми				
Модуль № 1	Модуль № 2	Модуль №3	Колоквіум № 1	Колоквіум № 2	Колоквіум № 2		
max 20	max 20	max 10	max 15	max 15	max 10	max 10	max 100

Формою підсумкового контролю знань студентів із навчальної дисципліни є залік, що виставляється на основі результатів поточного контролю та виконання завдань самостійної роботи. Мінімальна кількість балів, за якої студент отримує залік, становить 60 балів.

4.2. Шкала підсумкової оцінки знань студентів

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни «Міжнародний комерційний арбітраж та медіація» виставляється у залікову книжку відповідно до такої шкали:

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100-бальною шкалою, що використовується в НЮУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	Зараховано	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками		80 – 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків		70 – 74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перекладати	Не зараховано	35 – 59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс		0 – 34

4.3. Методи педагогічного контролю:

Традиційні методи:

– методи усного контролю: усне опитування (фронтальне та індивідуальне), диспут, моделювання та аналіз ситуаційних завдань, підготовка усних доповідей, колоквиум;

– методи письмового контролю: розв'язання тестових завдань, задач, підготовка есе, рефератів.

Інноваційні методи: ділові ігри, кейси, мозковий штурм, бізнес-тренінг.

Методи самоконтролю: самооцінка студента за питаннями для самоконтролю.

5. Самостійна робота, показники академічної активності та додаткових освітніх досягнень студентів

Самостійна робота студентів – це форма організації навчального процесу, що охоплює різноманітні види індивідуальної і колективної навчальної діяльності, яка здійснюється під час аудиторних або позааудиторних занять під загальним чи безпосереднім керівництвом викладача.

Самостійна робота має сприяти:

- 1) формуванню системи наукових поглядів на міжнародний комерційний арбітраж;
- 2) розвитку дослідницьких навичок і здібностей, необхідних для комплексного аналізу порядку розгляду зовнішньоекономічних спорів міжнародним комерційним арбітражем;
- 3) розвитку та реалізації спроможностей до практичної діяльності за новими економічними спеціальностями: економіста-аналітика, економіста-санатора, економіста-аудитора тощо;
- 4) вихованню у студентів цілеспрямованості, дисциплінованості, відповідальності, лідерських і вольових якостей.

Важливою складовою самостійної роботи студентів є елементи науково-дослідної діяльності. Потрібна орієнтація студентів на пізнання та самостійне вивчення ділового середовища бізнес-організації, прогнозування можливих ризиків виникнення зовнішньоекономічних спорів, практичне розроблення системи їх запобігання. Така орієнтація потребує розвитку пізнавального інтересу та практичних здібностей студентів.

Самостійна робота студентів може здійснюватися у таких формах:

- поглиблене вивчення питань, що розглядалися на лекції;
- опрацювання наукової та навчальної літератури, аналітичних документів тощо;
- робота з іноземним досвідом;
- розроблення плану дій у штучно створених кейсах з міжнародного

комерційного арбітражу та медіації ;

- написання есе та рефератів;
- участь у конкурсах наукових праць;
- підготовка до практичних занять та заліку.

Кафедра і викладач беруть до уваги такі показники академічної активності та додаткових освітніх досягнень студентів, як: виступи на практичних заняття; підготовка доповіді з проблемних питань практичного заняття; участь в активних формах навчання на практичних заняттях; розроблення тематичних презентацій і кейсів; участь у роботі наукового гуртка кафедри; публікація тез доповідей та участь у конференціях; написання наукових статей і рефератів; відпрацювання тем пропущених практичних занять; інші здобутки у сфері міжнародного комерційного арбітражу та медіації, що підтверджені документально (грамоти, дипломи, сертифікати тощо).

6. Інформаційне забезпечення самостійної роботи студентів

Основна література

Монографії

Викладачів кафедри цивільного процесу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого:

Комаров В. В. Международный коммерческий арбитраж. Харків: Основа, 1995. 301 с.

Комаров В. В. Международный коммерческий арбитраж. Харків: Право, 2009. 164 с.

Кравцов С. О. Міжнародний комерційний арбітраж та національні суди. Харків: Право, 2014. 232 с.

Додаткова література

Статті

Викладачів кафедри цивільного процесу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого:

Комаров В. В. Правовий статус арбітра міжнародного комерційного арбітражу. *Право України*. 2011. № 1. С. 108-122.

Кравцов С. О. Судовий контроль дійсності арбітражної угоди. *Юридична Україна*. 2012. № 3. С.79-85.

Інших авторів:

Белоглавок О. Правовий характер міжнародного арбітражного розгляду у торговельних справах та прояви конфліктів між правовими культурами. *Право України*. 2011. № 1. С.22-37.

Винокурова Л. Міжнародний комерційний арбітраж і Закон України «Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті»: деякі проблеми застосування. *Право України*. 2011. № 1. С. 57-67.

Винокурова Л. Порядок розгляду спорів у міжнародному комерційному арбітражі. *Право України*. 2011. № 1. С. 79-97.

Крупчан О. Міжнародні стандарти категорії «публічний порядок» у сфері міжнародного комерційного арбітражу та її визначення у законодавстві та правозастосовній практиці України. *Право України*. 2011. № 1. С. 150-160.

Литвиненко З. Подання позову до Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України. *Право України*. 2011. № 1. С. 67-79.

Побірченко І. Діяльність міжнародного арбітражу в Україні та його міжнародні зв'язки. *Право України*. 2011. № 1. С. 8-22.

Притика Ю. Забезпечувальні заходи в міжнародному комерційному арбітражі. *Право України*. 2011. № 1. С. 139-150.

Селівон М. Взаємодія судової влади з міжнародним комерційним арбітражем. *Право України*. 2011. № 1. С. 130 -139.

Сліпачук Т. Практичні аспекти процесу доказування у міжнародному комерційному арбітражі. *Право України*. 2011. № 1. С. 122-130.

Чирич О. Право міжнародного торгового арбітражу вирішувати питання щодо власної юрисдикції. *Право України*. 2011. № 1. С. 97-108.

Інтернет-ресурси:

Верховна Рада України: офіційний веб-портал. URL: <http://rada.gov.ua> (дата звернення: 01.09.2019).

Електронний архів-репозитарій Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. URL: <http://dspace.nlu.edu.ua> (дата звернення: 01.09.2019).

Типовой закон ЮНСИТРАЛ о международном торговом арбитраже (в варианте, принятом Комиссией Организации Объединенных Наций по праву международной торговли 21 июня 1985 г.) URL: http://www.uncitral.org/pdf/russian/texts/arbitration/ml-arb/MAL_Rus.pdf (дата звернення: 01.09.2019)

Арбитражный регламент ЮНСИТРАЛ від 15.06.1976 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_059 (дата звернення: 01.09.2019).

Про практику розгляду судами клопотань про визнання й виконання рішень іноземних судів та арбітражів і про скасування рішень, постановлених у порядку міжнародного комерційного арбітражу на території України: постанова Пленуму Верховного Суду України від 24.12.99 р. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v0012700-99> (дата звернення: 01.09.2019)